

бытия), но предполагают глубокое логическое обоснование интерпретационных манипуляций. Выход исследований, проводящихся в рамках философско-исторической герменевтики, в область онтологии и за ее пределы обнаруживается не только при обращении к временной проблематике, но также к лингвистической: через философию языка и *логическую семантику* мы обнаруживаем ирреальное измерение возможных миров – «новую фактичность» истории.

Список літератури: 1. *Бахтин, М. М.* Творчество Ф. Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса [Текст] / Бахтин М. М. — М.: Худож. лит., 1990. — 543 с. 2. *Вригт, Г.-Х. фон.* Логико-философские исследования [Текст] / Вригт Г.-Х. фон; [пер. с англ.] — М.: Прогресс, 1986. — 600 с. 3. *Гегель, Г. В. Ф.* Философия истории: в 14 т. [Текст] / Гегель Г. В. Ф.; [пер. с нем.] — М.; Л., 1935. — Т.8. — С. 3-469. 4. *Делез, Ж.* Различие и повторение [Текст] / Делез Ж.; [пер. с фр.] — СПб.: Петрополис, 1998. — 384 с. 5. *Дильтей, В.* Введение в науки о духе [Текст] / Дильтей В.; [пер. с нем.] // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XX вв. — М.: Мысль, 1987. — С. 108-135. 6. *Дильтей, В.* Виникнення герменевтики [Текст] / Дильтей В.; [пер. з нім.] // Філосо. і соціол. думка. — 1996. — №3-4. — С. 167-195. 7. *Кулешов, Л.* 50 лет в кино [Текст] / Л. Кулешов, А. Хохлова. — М.: Искусство, 1975. — 218 с. 8. *Подорога, В. А.* Мимезис [Текст] / В. А. Подорога // Новая философская энциклопедия: в 4 т. /РАН. Ин-т философии. — М.: Мысль, 2000. — Т.1. — С. 571-573. 9. *Подорога, В.* Навязчивость взгляда: М. Фуко и живопись [Текст] / В. Подорога // Фуко М. Это не трубка. — М.: Худож. журн., 1998. — С. 83-138. 10. *Рикёр, П.* Время и рассказ: в 4 ч. [Текст] / Рикёр П.; [пер. с фр.] — Ч. 2: Конфигурация в вымышленном рассказе. — М.; СПб.: Унив. кн., 2000. — 224 с. 11. *Шпет, Г. Г.* История как проблема логики: Критич. и методол. исследования [Текст] / Шпет Г. Г. — Ч.1.: Материалы. — М., 1916. — 476 с.

Надійшла до редколегії: 21.05.09

Рецензент: док. филос. наук, доц. А.Ю. Панфилов

УДК 140.8 : 502 / 504]:37

Н.Б. ГОДЗЬ, канд. філос. наук, доцент, НТУ «ХПІ»

ФІЛОСОФІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ НОВОГО ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОБАЧЕННЯ. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

У статті досліджено низку поглядів на стан розвитку поглядів на предмет та об'єкт екології як дисципліни, наукової галузі та аналізуються як можливості філософії у аналізі предмету та об'єкту сучасної екології, так і подається аналіз змін в уявленні стосовно самого поняття «Екологія».

Ключові слова: екологія, інтерпретація, неоекологія.

В статье рассматриваются научные теории на состояние развития взглядов на предмет и объект экологии как дисциплины, экологии как отрасли научного знания и анализируются как возможности философии в анализе предмета и объекта современной экологии, так и подается анализ изменений относительно интерпретации самого понятия «Экология».

Ключевые слова: екологія, інтерпретація, неоекологія.

This paper is devoted to opinion on status development of view on subject and object ecology how branch of science, scientific discipline. In the article the author has analyses potentially inherent philosophy in analysis theme and object contemporary ecology, and the author to give analysis change notion relatively own concept «Ecology».

Keywords: ecology, interpretation, neoeccology.

Актуальність. Екологія на сьогоднішній день постає перед нами як певна гіперінтегративна дисципліна, яка є не тільки дисципліною біологічного, або технічного використання, але й є наочним окресленням екології людини як інтегральної антропо - екологічної дисципліни. Як підкреслюють сучасні дослідники саме сучасний стан життя як людини, так і довкілля потребує подальшого формування, розвитку та розповсюдження неоекології, як природного та еволюційно необхідного результату дії закону оновлення та природного розвитку наукового знання. Саме на цьому рівні як ніколи очевидним постає, що саме філософські методи дослідження та аналізу з їх характеристикою універсальності та всеосяжності, функціональності дозволяють розуміти не тільки становище людини та людства у цілому з огляду на сучасний стан розвитку технологій та забруднення довкілля, але й розглядати перспективи відносин між довкіллям, а саме природою (частиною якого у певному розумінні є й сама людина) й мотивацією розвитку суспільства, науки, технологій та держав.

Метою статті є розгляд низки питань, а саме: означення багатогранності предмету «екологія» та пов'язаних з цим можливостей та перспектив, особливостей розвитку людства як біологічно налаштованого виду та соціально орієнтованої категорії. Автор продовжує започатковану у науковій думці традицію висвітлення еволюціонування та аналізу розвитку уявлень стосовно меж екології та її можливостей. Доцільним вважається розглядати позитивні та негативні тенденції стосовно розуміння наповнення предмету екологія та перспективи подолання перешкод та помилок у розумінні та у підходах до практичного та теоретичного сприйняття даної галузі сучасного знання.

Аналіз проблеми. Доцільно на прикладі розвитку системи екологічного знання та аналізі предмету та об'єкту екології, розвитку екологічних дисциплін усвідомити безперервний розвиток системи розуміння не тільки установлених систем «Людина», «Довкілля», «Природа», «Середовище», «Техніка», «Технології» та їх системні відносини, але й розуміння безперервного та різнобічного розвитку уявлень стосовно світу, його меж та наслідків взаємодії. Системи наукових гіпотез, теорій не тільки не виникають на рівному місці, але досить часто існують паралельні концепції. Наприклад, є намагання ввести екологію до системи релігійного світогляду [9, с. 167 –

174], та твори відомих релігійних філософів у яких тим чи іншим чином автори торкаються філософських питань які у системі релігійного світобачення торкаються походження та характеристик природи та довкілля [4] та ін. За думкою М. Фоменко «складно однозначно встановити де і коли людина зробила рішучу зміну у житті природи та у який історичний момент пройшли зміни у відносинах «Людина - Природа»» [9, с.167]. Мета його роботи полягає у аналізі можливостей впливу релігійного, а саме християнського світогляду на стан екологічної свідомості сучасного суспільства. За думкою цього автора слід враховувати, що кожна спроба створення християнської екології на сьогоднішній день мусить полягати на аналізі sacramentalної інтерпретації природи бо у «світлі есхатологічної екології турбота про природне середовище пов'язана з тим, що природа не лише святість, але й обіцянка, яку ми обв'язані почитати, ...зничтожити природу – це значить полишити себе усього того, що нам обіцяно» [9, с.171 – 173]. Наголосимо, що це точка зору означеного автора, як ми розуміємо вона не одна з можливих інтерпретацій природи та довкілля а також самого середовища та предмету «Екологія», але вона нам цікава з декількох причин, а саме насамперед з причини аналізу терміну «релігійна екологія» який автором означеної статті не наводиться, але ми його можемо вивести з попереднього поняття, яке ним наведено як «Есхатологічна екологія».

Повернувшись до традиційно наукового розуміння екології наголосимо, що «в постійному діалектичному оновленні екологічних знань, екологія функціонувала понад сто років, настав конструктивний етап – дія законів заперечення заперечення й переходу кількісних змін у якісні викликала розмежування традиційних екологічних знань й сучасних нових понять, що віддзеркалюють сучасний світ наукового знання, що розвивається...» [7, с.5]. Цей же автор відмічає наступне: «були викладені загальнонаукові засади необхідності розмежування традиційної біологічної науки – екології, і нової міждисциплінарної науки неоекології (тут ним наголошується саме на філософському обґрунтуванні розуміння феномену сучасної екології)» [7, с.5].

Сучасний стан речей на нашу думку вимагає певної категорії спеціалістів, які мають специфічне «дворівневу» вищу освіту, бо екологія потребує знання як хімії так й математики, геології, законодавства, економічних розрахунків., тобто рівень екологічної спеціалізації – це те спільне, на що й у чому буде протікати практична й теоретична діяльність. Інша, друга спеціалізація та освіта – це та можливість, яка суто теоретичну освіту спеціаліста закріплює у практичній спрямованості. І технолог – еколог й біолог – еколог мають під час отримання освіти певні спільні дисципліни, проблема полягає саме у розумінні «пріоритетності» або побічності, саме

розуміння їх необхідності та кількості навчального часу приділеного, або скороченого для цього, бо. «...процедура обґрунтування представляє собою головний засіб формування теоретичного світу науки» [7, с.6]. Саме «нові емпіричні дані, факти, викликають у дослідників потребу у їх теоретичному засвоєнні; тобто у побудові нової теорії» та «теоретичне положення – неминучість закономірного, постійного відновлення системи наукових знань» [7, с.6]. Досить цікавим та в певній мірі справедливим є думка стосовно системного пізнання світу у статті, М.А. Щипачов «Верните экологию экологам» [7, с.6] та А.Н. Аверьянова, яку наводить В.Ю. Некос.

Мабуть такі Еколог технічної спрямованості ще досі інакше дивиться на рівні світогляду та певних поведінкових стереотипів, розкриває низку спільних екологічних понять та питань на відміну від еколога – біолога чи соціального еколога. Головна проблема на нашу думку полягає саме у інтерпретації та розкритті певної низки питань й розумінні символіки та метафоричності того, що ми інтерпретуємо у символах «Природа», «довкілля», «космос», «техніка» й т.і. Сучасні автори часто звертають увагу саме на різноманітність не тільки дисциплін, займаючихся питаннями, дотичними до екологічних, але й різноманітність галузевих напрямів самої екології та як наслідком цього є з одного боку прийняття застереження щодо глобальної екологічної кризи з одного боку та суцільно різні підходи стосовно реалізації намагань щодо зменшення або знищення причин, приводячи до кризи.

Професійний світогляд та мета різних наукових та практичних галузей заважає прийти до консенсусу. Наприклад В. Кобилянський пропонує наступне: екологічний матеріал можливо розібрати та передати наступним поколінням лише якщо ідеально організувати моно підхід до ознак термінів, уточнення їх у усьому комплексі екологічних знань. Розібратися з цим можливо лише за відповідністю філософсько – методологічного забезпечення, бо конгломерат підходів з його точки зору був би неефективним з точки зору часу та сил направлених на оволодіння сучасним матеріалом, пов'язаним з екологією [3, с.4]. В певній мірі погоджуючись з присутністю безлічі шкіл, існуючих в системі екологічного знання, складно погодитись з цим автором що удосконалення екологічного знання можливо, якщо намагатися запобігати плюралізму концепцій у екологічній науці, бо сам В. Кобилянський наголошує на прийнятті факту, що ще довгий час моністичний та плюралістичний погляди на екологію приречені на довге спільне існування та взаємопідживлення ідеями, поглядами та міркуваннями, взаємодію одне з одним [3, с.5].

Таким чином, справедливим є зауваження наступного автора, що «...суспільство продовжує переживати екологічний стрес» причини цього

вважаються як об'єктивні, так і суб'єктивні, експансія людського виду який як домінуючий перетворює Землю у власне монопольне житло [6, с.10]. Головне, що спільне для усіх напрямів та галузей сучасної екології, це прийняття факту, що екологія – це наука про взаємовідносини організмів поміж собою та оточуючим середовищем» [2, с.318 – 344].

Ключова позиція у сучасній освіті екологів – розуміння закону всеєдності «цілісність і спряженість світу роблять його самодостатнім, а тому здатним до саморуху» [6, с.11], у середньовіччі відбулося три великих «розчленування» – думку відділили від тіла, ідеальне від матеріального, в «земному» світі розділили дві стихії – суспільство й природу Землі [6, с.12]. З цього приводу нагадаємо, що спрямованість філософії саме у питаннях та проблемах екології визначаються такими характеристиками філософії як науковість, методологічність, цілеспрямованість та детальний аналіз предмету дослідження та синтез розрізнених знань для отримання результатів, які відповідають дійсності. Отже, з одного боку ми маємо певні стереотипи, закладені до світогляду минулим, з іншого боку, філософія має не тільки наукову орієнтацію, чуттєво – естетичну та практичну, філософія є цілісним утворенням, але вона має розгалужену структуру, має власний багаторівневий устрій. Це показує її можливості щодо дослідження оточуючого. Про екологію на сьогоднішньому рівні ми можемо також заважити, що це вже більше ніж просто предмет, який досліджує та пояснює природні зміни та біоценози або біогеоценози.

Розгляд екології розпочинають також з розуміння важливості такого поняття як середовище існування, яке є сукупністю умов, які впливають на організм чи систему організмів у місці їх існування. Умови середовища, які впливають на організм / організми називаються екологічними факторами, які розподіляють на абіотичні (фактори неживої природи) та біотичні. З появою суспільства та розвитком людини не тільки як біологічного виду з'явилися антропогенні фактори. Саме у цьому контексті ми починаємо розуміти, що «в значній мірі втрата людиною і суспільством розуміння єдності оточуваного світу і своєї єдності з світом була пов'язана в подальшому з диференціацією науки та відомчим характером освоєння природи» [6, с.12].

Важливим етапом розвитку екологічного знання є розробка поняття «екологічний фактор» та його екологічних оптимумів та мінімумів. Л. Барталанфі наголошував на значних можливостях в розробці теорії цілісності світу саме за допомогою теорій систем [6, с.12]. Саме сучасний стан укладення дисциплін екологічного напрямку дуже добре показує всеєдність, взаємозалежність усього існуючого (наприклад головні структурні поняття екології – біоценози, біогеоценози, та т.і.). В зв'язку з тим, екологічний оптимум та межі витривалості організмів по відношенню до

певних факторів можуть змінюватися під тиском інших факторів, також виникла потреба введення поняття «стримуючих факторів», отже з'явилися умови класифікації існуючих видів на стенотопні та евритопні. Розуміння потреби включення цієї системи до класифікації організмів подала можливість розуміння, що саме завдяки обмеженості можливості існування у стенотопних організмів у біологічних системах присутній великий ризик порушення рівноваги, стенотопні види існують у дуже вузьких межах дії екологічних факторів.

В. Кобилянський розглядаючи питання, пов'язані з необхідністю викладання саме курсу «Філософія екології» як загальної теорії вважає доцільним розпочинати з проблем загальної теорії екології (до яких виносяться на розгляд такі питання як ековідносини, екосистеми, екопідхід та їх похідні; екологічна взаємодія та її структура, об'єкт та предмет екологічних відносин). Головною метою при цьому він вважає саме цілісний підхід до розгляду проблем філософії екології яке можливо вирішити на його думку за допомогою розробки вихідних проблем та понять загальної теорії екології поза її конкретною інтерпретацією по окремим дисциплінам. Таким чином виводиться наступне – загальна теорія екології це наука про головні закономірності функціонування та розвитку екологічної взаємодії, наука про загальні принципи використання цих закономірностей у діяльності людей. Таким чином, на думку В. Кобилянського, дається можливість підійти до об'єкту та предмету філософії екології, а саме об'єкт – та чи інша взаємодія, предмет екології – вивчення законів та принципів цієї взаємодії з метою його ефективного використання у діяльності людей, у тому числі «його оптимізації управління екосистемами» [3, с.9]. На жаль, на наш погляд саме остання цитата доводить факт давлення парадигми Нової доби на світогляд дослідників сучасності – а саме намагання підкорити природу у цілях Людини та намагання повністю взяти під контроль природне оточуюче середовище. Антропоцентризм – це лише точка зору, спосіб дослідження, який є певним чином необхідною поступкою, але не загальною стратегією саме при екологічних дослідженнях. «Управляти екосистемами» не мета та не задача людства, як ми вважали раніше (але ця ремарка аж ніяк не заважає значущості праці вищезначеного автора, це на жаль те упередження, яке знаходиться у свідомості майже усіх дослідників). Наступним питанням, якому приділяється увага при дослідженні філософії екології на думку В. Кобилянського є аналіз ековідносин, екосистем та екопідходів та їх похідних. Тут пропонується розглядати питання ендоекології та пропонується розуміти екосистему не тільки як комплексну, але й як взаємодію центральної системи й середовища [3, с.11 – 18]. Другим головним питанням є аналіз та розуміння екологічної взаємодії як особливого виду

взаємодії центрального об'єкту та середовища. Тут автор робить висновки про специфіку екоцентрованої взаємодії та генних процесах як складних структурних елементах екологічного взаємозв'язку як відносно самостійного процесу. Продовжуючи деталізувати об'єкт та предмет філософії екології В. Кобилянський на аналізі праць С.Д. Дерябо, В.А. Ясвіна, які розглядали дві моделі екології наголошує на характеристичні екології як комплексної науки тим самим пропонуючи розуміти як один з головних видів її ознак – комплексі наук, таким чином як комплексна наука екологія аналізуючи екосистеми у цілому вбирає до себе науки про центральний об'єкт та екосередовище взятє саме по собі та науку екологічних циклів (екологічних взаємовідносин) [3, с.20 – 34]. На основі аналізу основоположних ідей Ф. Енгельса, А. Гумбольдта та праць Г. Максимова, І. Крутя наступним предметом для аналізу філософії екології у В. Кобилянського постають питання, пов'язані з філософією географії та геоекології (які на нашу думку дають цілісність концепції філософії екології, пов'язуючи в одне проблему співвідносин об'єктів живої та неживої природи). Тут розглядається такий основний перелік базових тем як специфіка об'єкту та предмету географічних досліджень, об'єкту та предмету географічної екології, питання єдності географічних наук та проблем, пов'язаних з цим, географії та соціальної екології [3, с.35–123]. Тут біотичні процеси (як екосередовище) розрізняють на геопланетарні та біопланетарні та через геовплив та біовплив скрізь географічні процеси та біогенні процеси іде біовплив на біотичні та географічні процеси (схема геобіоекосистеми, мал.15) [3, с.62].

Базуючись на дослідженнях та теоріях Л. Гумільова, М. Кисельова, К.О. Максимова, Маца стосовно направленості метаеткології стверджує, що метаеткологія «повинна бути теоретичним і філософським узагальненням приватних екологічних концепцій і теорій. Центральне і пріоритетне положення в метаеткології належить концепції І.М. Сеченова 1861 р. про невіддільність живого організму від середовища свого існування» [6, с.14].

Отже, якщо підтримуватися концепцій, запропонованих В.Ю. Некосом, К.О. Мацою, В. Кобилянським – сучасна екологія є комплексною метанаукою, це не тільки система старих галузей екологічних досліджень (які мусять існувати у системі екологічного знання), але й існує загальна необхідність до розвинення серед широкої аудиторії населення (а саме науковців, інженерів , економістів, законотворців та політиків) системи розуміння та уявлень стосовно нової стратегії в науці, а саме неоекології.

Важливими в системі освіти та розвитку екологічних дисциплін є аналіз філософії біоекології та біосферології (на аналізі праць Н.Ф. Реймерса, С.Н. Глазачева та ін.) бо «біосфера має двоякий спосіб буття, що знаходить своє відображення у власне біотичному та космогенічно – біотичному її

рівнях. Космогенний біотичний рівень у біосфері в специфічному розумінні слова (система живої природи) є розташованим у межах біотілесності, а біосфера у загальному розумінні (біосфера у цілому) – у межах біотілесності та зовнішньо налаштованих формах власної репрезентації. Останнє запропоноване не тільки штучними спорудами тварин, „але й іншими «живими» компонентами кісного світу, у тому числі шляхом його засвоєння, підпорядкованості живому без усякого на те з його матеріального боку змінення» [3, с. 163].

Висновки. Людство не може піддавати себе тотальному контролю, але й у нестримному буйстві безконтрольності знищить не тільки себе, але є великий ризик того, що у хаос та безодню за собою потягне або слабкіші види (це ми вже довготривалий час робимо з стенотопними видами) або й навіть усе живе. Межа дозволеного чи забороненого досить умовна, бо «а Судді хто?» для неї. Помилки, на жаль, розуміються вже запізно. З цього приводу слід нагадати, що людство вже давно не той «*Homo sapiens*» з його можливостями та поглядами. Означаючи себе услід за Й. Хейзінгою ми «*Homo ludens*» та «*Homo Faber*» одночасно [10]. Як наголошувала Г. Аренд [див.1] нами керує на жаль, тепер плеонексія, безумна жага до збагачення, що приводить до багатьох проблем. В. Манжура у своїй статті аналізує ще один досить цікавий феномен сучасності, який також певною мірою добавляє людству певних екологічних проблем - появу *Homo Fortunatos*, тобто «людини успішної» який на жаль усе частіше виступає як певний ідеал сучасної епохи [5, 117 – 121 с.].

Другим висновком має бути розуміння того, що маючи різний світогляд, а саме матеріальний чи релігійно спрямований погляд на створення матерії як такої або принципову її ідею вічного та незалежного від людства існування для матеріально налаштованих дослідників ми матимемо навіть серед цих двох головних стратегій світоглядних дуже багато угруповань, які між собою будуть вирізняти різні погляди як на довкілля, так і на місце та можливості людства з приводу екологічних питань та екологічних стратегій.

Питання «есхатологічна екологія» досить цікаве, але воно на думку автора статі не може у силу певних власних можливостей впливати, бо упереджено діє. Глобально вирішити екологічні питання для всіх, також не у можливостях його представників, бо ідеї фаталізму, ідеї «невмешательства» до створеного світу досить розповсюджені серед релігійно настроєних та далеких від реального «світського» а значить, для більшості цих людей може зародитися ідея «другорядного» матеріального світу, а саме світу, у якому ми з ними усіма живемо. Це приведе скоріш до нерозуміння потреби намагання зупинити екологічної катастрофи або надії, що за нас «саме собою все відбудеться» або покірне очікування дня «страшного Суду». Досить

цікавішими та дійсно важливими для філософських розмислів для нас з теоретичного погляду на Людину, Природу, Космос, Всесвіт, взаємовідносини «людина – Бог», «Людина – Природа», «Людина – Всесвіт», «Людина – Текст (Біблія)» є теоретичні дослідження релігійних філософів, наприклад розмисли Лосського, який торкався питань творіння та космічного порядку [4, с.492–644], та наводить приклад того, що розуміння «неба та землі» першого дня є весь всесвіт, світ видимий та невидимий, світ розумом осягаємий.

Таким чином він наголошує, що «небо» – це «вся неосяжність духовних світів, об'ємлюючих наше земне буття, це нескінченні множини ангельських сфер» [4, с.492], Досить цікавим є наголошення, що «Григорій Нисський бачить у 99 вівцях, залишених на висотах, символіку ангельської повноти, сота, заблудна вівця – це наш земний світ» [4, с.492]. Таким чином важливим для екологічних питань є аналіз розуміння та метафоричної інтерпретації буття, духовного буття та розуміння матеріального світу ідеалістично спрямованою людиною, бо такий рівень роботи з метафорами та текстами доповнює та збагачує людське пізнання, але й дає розуміння ускладнень у подальшій долі намагань людства суспільно вирішити власні проблеми, проблеми тварин та природи, проблем технічного та соціо-технічного порядку. Також важливо аналізувати та порівнювати роздуми стосовно питань людської особистості, проведених цим автором [4, с.645 – 665], але й у питаннях збереження довкілля потрібна не тільки чистота душевна, чистота духовна, але й рішучість та дія, відповідальність та сила духу, направлена на продовження розпочатої роботи та дослідження природи (у тому числі й людської особистості, суспільства та аналізі наслідків сучасних технологій та боротьби з результатами нашого недбальства).

Отже, філософія як і наука це особливий вид пізнавальної діяльності, який направлено на вироблення об'єктивних та системних знань, одним з яких є й предмет екології та її досліджень.

Список літератури: 1. *Арендт Г.* Становище людини [текст] / Г.Арендт ; [пер. з англ. М. Зубрицька] – Львів : „Літопис”, 1999. – 254 с. 2. *Биология* [текст] / [В.Н. Ярыгин, И.Н. Волков, В.И. Васильева и др.] под ред. проф. В.Н. Ярыгина. – М.: Медицина, 1987. – 448 с. 3. *Кобылянский В.А.* Философия экологии: общая теория экологии, геоэкологии, биоэкологии. Учебное пособие [текст] / В.А. Кобылянский – М.: Фаир – Пресс, 2003. - 192с. 4. *Лосский В.Н.* Боговидение [текст] / В.Н. Лосский; [пер. с фр. В.А. Решиковой], Сост. и вступ. ст. А.С. Филоненко. – М.: ООО „АСТ”, 2003. – 759, [9] с. – (Philosophy). 5. *Манжура В.И.* Homo Fortunatos: между энтропосом и антропосом [текст] / В.И. Манжура // Культурологічний вісник. науково – теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянини. – Запоріжжя: Просвіта, 2006 – Вип.17. – 196 с. 6. *Маца К.О.* Роль екологічної освіти в формуванні нового екологічного світобачення [текст] / Маца К.О. // Людина і довкілля. Проблеми неоекології – 2000. – Вип. 1. – 148 с. 7. *Некос В.Ю.* Формування неоекології – результат дії закону спадкоємного оновлення наукового знання [текст] / В.Ю. Некос // Людина і довкілля. Проблеми неоекології – 2000. – Вип.

1. – 148 с. **8. *Философия и экологическая проблема*** [текст] / А.Д. Урсул, М.И. Будыко, А.Н. Чумаков и др. [под ред. д. филос. наук, проф. Мамедова, д. филос. н., проф. Микешина Л.А. и др.] — М.: 1990. — 313 с. **9. *Фоменко М.В.*** Экологическое содержание современного христианства [текст] / М.В. Фоменко // Культурологічний вісник. науково – теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Запоріжжя: Просвіта, 2006 – Вип.17. – 196 с. **10. *Хейзинга Й.*** Homo Ludens. В тени завтрашнего дня [текст] / Й.Хейзинга [пер. с нидерланд В. Ошиса]. – М.: ООО „издательство АСТ”, 2004. - 539 [5] с. – (Philosophy).

Надійшла до редколегії 1.06.09

Рецензент: канд. філос. н., проф. М.А. Єрмоловський

УДК 101.1+316.343.652

В.В. БУЛАВИНА, старший преподаватель, НТУ «ХПИ»

УНИВЕРСИТЕТСКАЯ ФИЛОСОФИЯ КАК ПРИЗВАНИЕ И ПРОФЕССИЯ

В статье рассматриваются особенности существования университетской философии как социокультурного феномена. Обращаясь к критике университетской философии, автор анализирует специфику существования философии как профессии и возможность ослабления оппозиции «призвание-профессия».

Ключевые слова: университетская философия, софистика, критика, профессия, призвание.

В статті розглядаються особливості існування університетської філософії як соціокультурного феномену. Звертаючись до критики університетської філософії, автор аналізує специфіку існування філософії як професії і можливість зняття опозиції «покликання - професія».

Ключові слова: університетська філософія, софістика, критика, покликання, професія.

The article discusses the peculiarities of the university philosophy existence as a sociocultural phenomenon. Referring to the university philosophy criticism, the author analyses the philosophy specificity as a profession and the possibility of attenuation of 'vocation-profession' opposition.

Keywords: university philosophy, sophistry, criticism, vocation, profession

Одним из первых обращений к проблеме университетской философии была статья А. Шопенгауэра «Об университетской философии» («Ueber die Universitäts-Philosophie»), напечатанная в «Parerga и Paralipomena» [11], в которой «университетская философия» выводится как антипод истинной философии, в противопоставлении «философии по призванию» и «философии по профессии», при чем последнюю А. Шопенгауэр характеризует как бесполезную, как «философское ремесло», замечая: «...я постепенно пришел к тому мнению, что упомянутая польза университетской философии перевешивается тем вредом, который философия как профессия причиняет философии как свободному исканию истины, или философия по